

ՎԻՐԱՄ ՍԱՐԴՅԱՆ

Իմ սիրտը լեռներում է

1914 թվականին, երբ ես 6 տարեկան էի, մի ծերունի երևաց մեզ մոտ Սան Բենիտո փողոցում. նա գնում էր գառամյալների տուն: Ծերունին գնում էր փող փշելով ու մեկ էլ կանգ առավ մեր տան առաջ: Ես բակից դուրս թռա մայթի վրա, որպեսզի ականջ դնեմ, բայց նա այլևս չէր փշում:

Ես ասացի.

Մի բան էլ նվագեք: Ես շատ եմ ուզում լսել:

Իսկ նա ասաց.

Երիտասարդ, մի բաժակ ջուր բերեք ծերուկիս, որի սիրտն այստեղ չէ, այլ լեռներում:

Ո՞ր լեռներում, հարցրի ես:

Շոտլանդական, ասաց ծերունին: Մի բաժակ ջուր կբերե՞ք:

Իսկ ի՞նչ է անում ձեր սիրտը շոտլանդական լեռներում:

Թախծում է, ասաց ծերունին: Խնդրում եմ, մի բաժակ սառը ջուր տվեք:

Իսկ որտե՞ղ է ձեր մայրը, ասացի ես:

Իմ մայրը Տալսում է, Օկլահոմայի նահանգում, բայց նրա սիրտը այնտեղ չէ:

Հապա որտե՞ղ է, ասացի ես:

Շոտլանդական լեռներում, ասաց ծերունին: Երիտասարդ, ես սաստիկ ծարավ եմ:

Այդ ո՞նց է, որ ձեր ընտանիքի բոլոր անդամները սրտները թողնում են լեռներում,– ասացի ես:

Ինչ արած, մենք այդպես ենք ստեղծված, ասաց ծերունին:– Այսօր այստեղ ենք, իսկ վաղը՝ մնաք բարով:

Այսօր այստեղ, իսկ վաղը՝ մնաք բարո՞վ, ասացի ես: Այդ ինչպե՞ս:

Հիմա մենք ողջ ենք, ու մեկ էլ տեսար՝ չկանք,– ասաց ծերունին:

Իսկ որտե՞ղ է ձեր մոր մայրը, ասացի ես:

Վերմոնտ նահանգում է՝ Ուայթ-Ռիվր-Ջանքշն փոքրիկ քաղաքում, ասաց ծերունին, բայց նրա սիրտն այնտեղ չէ:

Նրա խեղճ ծերացած, չորացած սիրտն է՞լ է լեռներում, ասացի ես:

Այո, իսկ և իսկ լեռներում, ասաց ծերունին: Տղաս, ես ծարավից մեռնում եմ:

Այստեղ արտասանդուղք ելավ իմ հայրը և մոնչաց, ինչպես վատ երագներից արթնացած աղյուծը:

Ջոնի, մոնչաց նա, վերջապես հանգիստ թող այդ խեղճ ծերուկին: Մի կուժ ջուր տուր նրան, քանի դեռ տեղնուտեղը լի ընկել ու մեռել: Գրողը տանի, այդ ի՞նչ վարվելաձև է:

Ինչ է, մարդ իր կյանքում մի անգա՞մ էլ իրավունք չունի հարցուփորձ անելու ճամփորդին, ասացի ես:

Շուտ ջուր տուր ծեր ջենտլմենին, ասաց հայրս:– Գրողը տանի, մի տնկվի դդումի պես: Ջուր տուր մարդուն, քանի դեռ տեղնուտեղը չի ընկել ու մեռել:

Ինքդ տուր, էլի: Մեկ է, ոչինչ չես անում:

Ե՞ս ոչինչ չեմ անում, ասաց հայրս: Ինչպե՛ս, Ջոնի, գրողը տանի, դու հիանալի գիտես, որ ես նոր եմ ստեղծում:

Իսկ ի՞նչ իմանամ, ասացի ես:– Ձեռքերդ քշտած կանգնում ես հովնոցում, ահա և բոլորը: Ես ի՞նչ իմանամ:

Դե-դե, դու պետք է որ իմանայիր, ասաց հայրս:

Բարի օր, դիմեց ծերունին հորս: Ձեր որդին պատմեց ինձ, թե այս կողմերում ինչ գով, հիանալի կլիմա է:

«Հիսուս Քրիստոս, մտածեցի ես, կլիմայի մասին ես նրան ոչինչ չեմ ասել: Այդ ո՞րտեղից հնարեց»:

Բարի օր, ասաց հայրս:– Չէի՞ք անցնի մեզ մոտ մի փոքր հանգստանալու: Գուցե պատիվ կանեք մեզ հետ բաժանելու մեր համեստ սեղանը:

Սըր, ասաց ծերունին, ես քաղցից մեռնում եմ: Գալիս եմ:

Իսկ դուք նվագո՞ւմ եք «Միայն հայացքով ընայիր կենացս», հարցրի ես ծերունուն: Այդ իմ սիրած երգն է, կուգեի լսել: Նվագեցեք, հը՞: Հիանալի երգ է:

Տղաս, ասաց ծերունին, երբ դու հասնես իմ տարիքին, կհասկանաս, որ երգը կարևոր չէ: Հաց՝ ահա թե ինչն է կարևորը:

Ինչ որ է, ասացի ես: Շատ կուգեի այդ երգը նվագելիք:

Ծերունին բարձրացավ արտասանդուղք ու սեղմեց հորս ձեռքը:

Ինձ կոչում են Ջասպր Մաք-Գրեգոր, ասաց նա:– Ես դերասան եմ:

Անշափ ուրախ եմ ձեզ հետ ծանոթանալու,– ասաց հայրս:– Ջոնի, մի կուժ չուր բեր միստր Մաք-Գրեգորի համար:

Ես վագեցի դեպի ջրհորը, կժով սառը ջուր առա ու տվեցի ծերունուն: Նա ամբողջ կուծը միանգամից խմեց: Հետո աչք ածեց շուրջը, նայեց երկնքին ու Սան Բենիտո փողոցի կողմը, ուր արևն արդեն մայր էր մտնում:

Այստեղից մինչև իմ տունը թերևս հինգ հազար մղոն լինի,– ասաց նա: Ինչ եք կարծում, մի կտոր հաց ու պանիր չուտե՞նք, որպեսզի հոգին մարմնից չբաժանվի:

Չոնի, ասաց հայրս, վագիր նպարավաճառի մոտ, վերցրու մեկ հատ ֆրանսիական բատոն և մի ֆունտ պանիր:

Փողը տուր, ասացի ես:

Միսոր Կոզակին ասա՝ ապառիկ տա, ասաց հայրս: Ես ոչ մի սենթ չունեմ, Չոնի:

Ախր նա ապառիկ չի տա, ասացի ես: Նա մեզանից արդեն ձանձրացել է: Նա գայրանում է: Ասում է, որ մենք չենք աշխատում ու երբեք չենք վճարում ըստ հաշիվների: Մենք նրան պարտք են քառասուն սենթ:

Գնա, գնա նրա մոտ ու համոզիր, ասաց հայրս: Ինքդ գիտես՝ ինչպես, դա քո մասնագիտությունն է:

Ախր նա լսել անգամ չի ուզում, ասացի ես: Ասում է՝ ոչինչ չեմ ուզում իմանալ, նախ տվեք իմ քառասուն սենթը, և վերջ:

- Գնա, գնա,– ասաց հայրս,– համոզիր, որ մեկ հատ ֆրանսիական բատոն տա ու մի ֆունտ պանիր: Դու այդ բանը կարողանում ես:

- Գնա, տղաս– ասաց ծերունին, և ասա միսոր Կոզակին, որ տա քեզ մեկ ֆրանսիական բատոն ու մի ֆունտ պանիր:

Գնա, Չոնի, ասաց հայրս: Դեռ ոչ մի անգամ դու նրա մոտից դատարկվածե՞ն չես վերադարձել: Տասը թույլ չանցած տուն կվերադառնաս արքայավայել պարենով:

Չգիտեմ, ասացի ես: Միստր Կոզակն ասում է, որ մենք ուզում ենք իրեն խաբել:
Նա ուզում է իմանալ, թե դու ի՞նչ գործի ես:

Լավ, գնա նրա մոտ ու ասա: Ես թաքցնելու բան չունեմ: Ես
բանաստեղծություններ եմ գրում: Այդպես էլ ասա միստր Կոզակին, որ ես
գիշեր-ցերեկ բանաստեղծություններ եմ գրում:

- Լավ,– ասացի ես: Բայց հագիվ թե դա մի առանձին տպավորություն թողնի նրա
վրա: Նա ասում է, որ դու աշխատանք փնտրելու համար մի քայլ էլ չես անում,
ինչպես մյուս գործազուրկները: Ասում է, որ դու ծույլ ես ու անբան:

Գնա ասա, որ նա գժվել է, Ջոնի, ասաց հայրս: Ասա այդ մարդուն, որ քո հայրը
մեր օրերի մեծագույն անհայտ բանաստեղծներից մեկն է:

Իսկ նրա համար՝ թքած, ասացի ես: Լավ, գնամ փորձեմ: Մի՞թե տանը ոչինչ
չունենք:

Միայն եգիպտացորեն, ասաց հայրս: Չորս օր իրար վրա միայն եգիպտացորեն
ենք ծամում: Ջոնի, եթե ուզում ես, որ ես այդ մեծ պոետն ավարտեմ, անպայման
պիտի հաց ու պանիր ճարես:

Լավ, կփորձեմ, ասացի ես:

Եվ շատ մի ուշանա, ասաց ծերունին: Այստեղից մինչև իմ տունը հինգ հազար
մղոն է:

Վազելով կգնամ,- ասացի ես:

Տես հա, ասաց հայրս, թե որ ճամփին փող գտնես, կեսը իմն է, չմոռանաս:

Ամբողջ ճանապարհը մինչև կրպակ վազեցի, շարունակ ոտքերիս տակ նայելով,
բայց անգամ մի պեննի չգտա:

Մտա կրպակ: Միստր Կոզակն աչքերը բացեց:

Միստր Կոզակ, ասացի ես, ի՞նչ կանեիք, եթե հանկարծ մեն-մենակ ընկնեիք Չինաստան և ոչ մի պեննի չունենայիք գրպաններումդ: Մի՞թե հույս չէիք դնի, որ այնտեղի քրիստոնյաներից մեկնումեկը մի ֆունտ բրինձ կտա ձեզ:

Ուզածդ ի՞նչ է, ասաց միստր Կոզակը:

Դե ես հենց այնպես, խոսելու համար, ասացի: Դուք հավանորեն կհուսայիք, թե արիական ցեղի որևէ ներկայացուցիչ անպայման կօգնի ձեզ, ճի՞շտ է, միստր Կոզակ:

- Ինչքա՞ն փող ես բերել, ասաց նա:

Խոսքը փողի մասին չէ, միստր Կոզակ, ասացի ես: Խոսքը վերաբերում է Չինաստանում գտնվող մարդուն: Ձեր կարծիքով, սպիտակ ցեղի կողմից օգնություն հարկավո՞ր է նրան, թե ոչ:

Ոչինչ չեմ իմանում, ոչինչ ու ոչինչ, ասաց միստր Կոզակը:

Ինչպե՞ս կզգայիք ձեզ նման դրության մեծ Չինաստանում,– ասացի ես:

Չեմ իմանում, ասաց նա: Ի՞նչ գործ ունեմ Չինաստանում:

Ենթադրենք, ասացի, ընկել եք Չինաստան ու սաստիկ սոված եք, և չորս կողմը՝ ոչ մի ծանոթ: Կարո՞ղ եք պատկերացնել, որ մի որևէ քրիստոնյա ձեզ ճամփու դնի առանց գոնե մի ֆունտ բրինձի, հը՞, միստր Կոզակ:

Երևի ոչ, ասաց միստր Կոզակը: Բայց Ջոնի, դու հո Չինաստանում չես, ոչ էլ քո հայրը: Դու և քո հայրը վաղ թե ուշ ստիպված կլինեք անպայման աշխատելու, ուրեմն ինչո՞ւ հենց հիմա չսկսեք: Ես այլևս ձեզ ապառիկ ոչինչ չեմ տա, քանի որ գիտեմ՝ չեք վճարելու:

Միստր Կոզակ, ասացի ես, դուք ինձ ճիշտ չհասկացաք: Ոչ մի մթերքի մասին խոսք անգամ չի եղել: Ահա թե ես ինչ եմ ասում. ձեր չորս կողմը Չինաստանում կռապաշտներ են, և դուք նրանց մեջ մեռնում եք սովից...

Մենք Չինաստանում չենք, ասաց միստր Կոզակը: Այստեղ, այս երկրում մարդ պետք է վաստակի իր ապրուստը: Ամերիկայում բոլորն էլ աշխատում են:

Միստր Կոզակ, ասացի ես, եթե ձեր կյանքը պահպանելու համար կարիք ունենայիք մի ֆրանսիական բատոնի ու մեկ էլ մի ֆունտ պանրի, մի՞թե կքաշվեիք այդ բանը խնդրել քրիստոնեական միսիոներից:

Կքաշվեի, ասաց միստր Կոզակը: Կամաչեի խնդրել:

Նույնիսկ եթե իմանայիք, որ փոխարենը երկու բատոն ու երկու ֆունտ պանի՞ր կտաք նրան,– ասացի ես: Նույնիսկ ա՞յդ դեպքում:

Նույնիսկ այդ դեպքում, ասաց նա:

Դե, այդ արդեն լավ չէ, միստր Կոզակ,– ասացի ես:– Հապա մի միտք արեք՝ դուք կանգնած եք մահվան շեմին: Մի՞թե պիտի մեռնեք ընտանիքից հեռու, օտարության մեջ, Չինաստանում: Օ՛, միստր Կոզակ:

Ինձ համար մեկ է, ասաց նա, թող այդպես լինի: Իսկ ահա դու և քո հայրը պետք է վճարեք հացի ու պանրի համար: Ինչո՞ւ քո հայրը աշխատանք չի փնտրում:

Միստր Կոզակ, ասացի ես, իսկ ընդհանրապես ո՞նց եք ապրում:

Շատ լավ, Չոնի: Իսկ դո՞ւ:

Լավից էլ լավ, միստր Կոզակ: Ձեր երեխանե՞րը ոնց են:

Հոյակապ, ասաց միստր Կոզակը: Ստեփանն արդեն սկսել է քայլել:

Ի՛նչ եք ասում, այդ հո սքանչելի է, ասացի ես: Իսկ Անժելան ինչպե՞ս է:

Անժելան սկսել է երգել, ասաց միստր Կոզակը: Դե, իսկ տա՞տդ ոնց է:

Հիանալի, ասացի ես: Նա էլ է սկսել երգել: Ասում է՝ ուզում է օպերային աստղ դառնալ, ավելի լավ է օպերային աստղ լինես, քան թագուհի: Իսկ ինչպե՞ս է Մարթան, ձեր կինը, միստր Կոզակ:

Օ՛, շատ լավ է, ասաց միստր Կոզակը:

Որքա՛ն ուրախ եմ այդ լսելու: Ուրեմն, ձեր տանը ամեն ինչ լավ է, ասացի ես:
Կարծում եմ ձեր Ստեփանը ժամանակին մեծ մարդ կդառնա:

Հուսով եմ, ասաց միստր Կոզակը: Կտամ նրան միջնակարգ դպրոց, թող ձեռք
բերի այն ամենը, ինչ որ ես չեմ ունեցել: Չեմ ուզում, որ նա նստի
վաճառասեղանի ետևը:

- Ես Ստեփանի նկատմամբ մեծ հավատ ունեմ, ասացի ես:

Քեզ ի՞նչ է հարկավոր, Ջոնի, հարցրեց միստր Կոզակը: Ինչքա՛ն փող ես բերել:

Միստր Կոզակ, ասացի ես, ախր ես չեմ եկել գնումներ կատարելու: Գիտե՞ք,
մեկ-մեկ սիրում եմ պարզապես փիլիսոփայական գրույցի բռնվել ձեզ հետ: Տվե՞ք
ինձ մեկ ֆրանսիական բատոն ու մի ֆունտ պանիր:

Վճարումը կանխիկ, ասաց միստր Կոզակը:

Հա՛, իսկ Էսթերը, հարցրի ես: Ո՞նց է ձեր գեղեցկուհի դուստր Էսթերը:

Էսթերը լավ է, Ջոնի, ասաց միստր Կոզակը, բայց միևնույն է, դու պետք է
կանխիկ վճարես: Դու և քո հայրը ամենաանվստահելի մարդիկն եք այս
երկրում:

Որքա՛ն ուրախ եմ, ասացի, որ Էսթերը լավ է: Միստր Կոզակ, իսկ դուք գիտե՞ք,
թե հիմա ով է մեզ մոտ հյուր: Միստր Ջասպր Մաք-Գրեգորը: Նա մեծ դերասան
է:

Լսած չկամ, ասաց միստր Կոզակը:

Եվ մի շիշ գարեջուր միստր Մաք-Գրեգորի համար, ասացի ես:

Չէ, գարեջուր տալ չեմ կարող:

Անշուշտ, կարող եք:

Չեմ կարող, ասաց միստր Կոզակը: Ես կտամ ձեզ մի բատոն ու մի ֆունտ պանիր, ուրիշ ոչինչ: Իսկ ի՞նչ է անում քո հայրը, երբ աշխատում է, Ջոնի:

Իմ հայրը ոտանավորներ է գրում, միստր Կոզակ: Դա նրա արած միակ աշխատանքն է: Նա աշխարհի մեծագույն բանաստեղծներից մեկն է:

Իսկ նա ե՞րբ է փող ստանալու,– ասաց միստր Կոզակը:

Նա երբեք էլ ոչ մի փող չի ստանում, ասացի ես: Նրա արած գործը փողի համար չէ:

Այդպիսի գործը այնքան էլ դուր չի գալիս ինձ, ասագ միստր Կոզակը: Ինչո՞ւ քո հայրը չի աշխատում, ոնց որ բոլոր մարդիկ:

Նա բոլորից էլ ավելի մեծ եռանդով է աշխատում, ասացի: Սովորական մարդկանցից երկու անգամ շատ:

Դե, Ջոնի, ասաց միստր Կոզակը, հիմա դուք ինձ պարտք եք հիսունհինգ սենթ: Թող այդպես լինի, այսօր էլ ես ձեզ հաց ու պանիր կտամ, բայց դա կլինի վերջին անգամ:

Հայտնեցեք Էսթերին, որ ես սիրում եմ իրեն, ասացի ես:

Անպայման, ասաց միստր Կոզակը:

Ես վազեցի տուն, ֆրանսիական բատոնն ու մի ֆունտ պանիրը ձեռքիս:

Հայրս և միստր Մաք-Գրեգորը սպասում էին փողոցում, որպեսզի շուտ իմանային՝ ուտելիք ստացել ե՞մ, թե ոչ: Նրանք մի կես թաղ վազեցին ինձ ընդառաջ ու երբ տեսան, որ ուտելիքն ապահովված է, ձեռքով արին տատիկին, որն սպասում էր արտասանողությի վրա: Նա ներս ընկավ տուն, որ սեղան գցի:

Գիտեի, որ քեզ կհաջողվի, ասաց հայրս:

Ես էլ, ասաց միստր Մաք-Գրեգորը:

Մենք նրան պարտք ենք հիսունհինգ սենթ, ասացի ես:– Թե չվճարենք, ոչինչ չենք ստանա:

Թող այդպես համարի,– ասաց հայրս: Այսօր ի՞նչ խոսեցիր հետը, Ջոնի:

Նախ խոսեցի Չինաստանի ու այն սոված մարդու մասին, որը կանգնած է մահվան շեմին: Իսկ հետո հարցուփորձ արի նրա ընտանիքից:

Դե, ո՞նց են նրանք, հարցրեց հայրս:

Հիանալի, ասացի ես:

Բոլորս գնացինք խոհանոց, կերանք բատոնն ու մի ֆունտ պանիրը և ամեն մեկս երեք բաժակ ջուր խմեցինք: Երբ հացի վերջին փշրանքը չքացավ, միստր Մաք-Գրեգորն սկսեց աչք ածել չորս կողմ՝ տեսնի, թե ուտելու որևէ բան կգտնի՞ արդյոք:

Այդ կանաչ ամանը, որ վերևում է,– ասաց նա, ի՞նչ կա մեջը, Ջոնի:

Մարմարե գնդիկներ, ասացի ես:

Իսկ այս պահարանում, ասաց նա: Ուտելու որևէ բան չկա՞:

Միայն ծղրիդներ, ասացի ես:

Իսկ այն ի՞նչ մեծ կուժ է այնտեղ, անկյունում: Ուտելու հարմար մի բան չկա՞ նրա մեջ:

Այնտեղ իմ լորտուն է:

Հիանալի՛ է, ասաց միստր Մաք-Գրեգորը: Մի կտոր տապակած լորտուն հիմա իսկ և իսկ տեղին կլիներ:

Լորտուն չի կարելի ուտել, ասացի ես:

Բայց ինչո՞ւ, Ջոնի, ասաց միստր Մաք-Գրեգորը:– Ինչո՞ւ չէ, գրողը տանի: Ես լսել եմ, որ Բոռնեյի բնակիչները օձեր ու ծղրիդներ են ուտում: Ջոնի, մի կես դյուժին յուղոտ ծղրիդներ չե՞ս ունենա արդյոք:

Ընդամենը չորս հատ, ասացի ես:

Էլ ի՞նչ ես սաասում, բեր այստեղ, ասագ միստր Մաք-Գրեգորը: Այ, կուշտ կուտենք-կարծենք, և ես փողի վրա կնվագեմ քեզ համար «Միայն հայացքով ըմպիր կենացս»:

Չեմ տա նրանց սպանեք: Ամեն մի արարած ուզում է ապրել,– ասացի ես:

Ես սարսափելի սոված եմ, Ջոնի:

Ես էլ, ասացի, բայց թույլ չեմ տա ձեզ իմ լորտուն ուտել: Ես եմ բռնել այդ լորտուն և ոչ թե դուք:

Ի՞նչ օգուտ պառավ-շապկաթափ լորտուն տանը պահելուց,– ասաց միստր Մաք-Գրեգորը:

Իսկ որ նա ինձ դուր է գալիս, ասացի ես:

Ավելի, լավ չէ՞ տապակել և ուտել այդ ճարպոտ, հիանալի լորտուն,– պնդում էր միստր Մաք-Գրեգորը:

Հայրս նստել էր սեղանի մոտ, գլուխը դրած ձեռքերին և ննջում էր: Տատիկս ճեմում էր ամբողջ տնով մեկ ու երգում Պուշչինի արիաները, «Ես թափառում եմ փողոցներում», աղաղակում էր նա իտալերեն:

Ոչ ոք էլ իմ օձը չի տապակի ձեզ համար, ասացի ես:

Լավ, ասաց միստր Մաք-Գրեգորը: Թող քո ասածը լինի, Ջոնի, բայց և այնպես ես սոված մնացի:

Որևէ բան չէի՞ք նվագի մեզ համար, միստր Մաք-Գրեգոր, ասաց հայրս: Տղային երևի հաճելի լինի:

Իհարկե, միստր Մաք-Գրեգոր, ասացի ես:

Լավ, Ջոնի, թող այդպես լինի:

Եվ նա ոտքի ելավ ու սկսեց փողհարել, և այնպես բարձր, որ չորս կողմը, մոտիկ ու հեռու շրջակայքի մարդիկ լսեցին ու իրար անցան: Տասնութ հարևաններ հավաքվեցին մեր տան առաջ, ու երբ միստր Մաք-Գրեգորը ավարտեց նվագը, բոլորը ծափահարեցին: Հայրս ծերունուն դուրս բերեց արտասանողուք ու ասաց.

Միրելի բարեկամներ ու հարևաններ, թույլ տվեք ներկայացնել ձեզ Ջասպր Մաք-Գրեգորին, մեր օրերի շեքսպիրյան մեծագույն դերասանին:

Միրելի բարեկամներն ու հարևանները ի պատասխան ոչինչ չասացին: Այն ժամանակ խոսեց ինքը՝ միստր Մաք-Գրեգորը...

Երեկվա պես, ասաց նա, հիշում եմ իմ առաջին ելույթը Լոնդոնում, 1867 թվականին...

Ու շարունակեց իր դերասանական կյանքի պատմությունն անել:

Այդտեղ ատաղձագործ Ռուֆ Էպլին առաջ եկավ ու ասաց.

Կարելի՞ է մի քիչ էլ երաժշտություն լսել, հր՞, միստր Մաք-Գրեգոր:

Իսկ միստր Մաք-Գրեգորն ի պատասխան.

Արդյոք ձեր տանը հավկիթ կճարվի՞:

Իհարկե, կճարվի, ասաց Ռուֆը: Մեր տանը ամբողջ մի դյուծին հավկիթ կա:

Չե՞ք դժվարանա տուն գնալ և այդ մի դյուծինից մեկ հատ հավկիթ բերել այստեղ,– ասաց միստր Մաք-Գրեգորը: Իսկ երբ վերադառնաք, ես մի այնպիսի երգ կնվագեմ ձեզ համար, որ ձեր սիրտը թրթռա՝ վշտից և ուրախությունից:

- Գնացի, գնացի, ասաց Ռուֆը և գնաց հավկիթ բերելու:

Միստր Մաք-Գրեգորը Թոմ Բրաունին հարցրեց, թե արդյոք նրա տանը մի կտոր երշիկ չի՞ ճարվի, և նա ասաց, որ կճարվի: Այն ժամանակ միստր Մաք-Գրեգորը հարցրեց, թե արդյոք այդ կտորի ետևից գնալը նեղություն չի՞ պատճառի նրան, իսկ երբ նա, Թոմը, վերադառնա, ինքը նրա համար այնպիսի մի երգ կնվագի, որից Թոմի ողջ կյանքը կփոխվի: Թոմն էլ գնաց երշիկ բերելու, իսկ միստր Մաք-Գրեգորն սկսեց տասնութ սիրելի բարեկամներից ու հարևաններից յուրաքանչյուրին հերթով հարցնել, թե արդյոք նրանց տանը որևէ համեղ բան չի՞ ճարվի, և ամեն մեկը պատասխանում էր, որ կճարվի, ու բոլորն էլ գնացին իրենց տները՝ որևէ համեղ բան բերեն, որովհետև միստր Մաք-Գրեգորը խոստացել էր նրանց՝ մի սքանչելի եղանակ նվագել, ու երբ բոլոր բարեկամներն ու հարևանները վերադարձան մեր տան մոտ՝ ձեռքներին ամեն տեսակ ուտելիքներ, միստր Մաք-Գրեգորը փողը մոտեցրեց շրթունքներին ու նվագեց «Իմ սիրտը լեռներում է, այնտեղ է հոգիս» ու բոլոր սիրելի հարևաններն ու բարեկամները լաց եղան ու ցրվեցին իրենց տները, իսկ միստր Մաք-Գրեգորն այդ ամբողջ համեղ բաները խոհանոց բերեց, և մեր ընտանիքն սկսեց քեֆ անել, երգել և ուրախանալ:

Հավկիթ, երշիկ, կանաչ սոխ, երկու տեսակ պանիր, յուղ, երկու տեսակ հաց, խաշած կարտոֆիլ, թարմ պոմիդորներ, սեխ, թեյ և շատ ուրիշ համեղ բաներ՝ այդ ամենը մենք կերանք, վրայից էլ թեյ խմեցինք, և փորներս տոզեց: Միստր Մաք-Գրեգորն ասաց.

Սըր, եթե դուք դեմ չեք, ես կուզենայի մոտակա օրերը հյուր մնալ ձեր տանը:

Հայրս պատասխանեց.

Սըր, իմ տունը ձեր տունն է:

Միստր Մաք-Գրեգորը տասնյոթ օր մնաց մեզ մոտ, իսկ տասնութերորդ օրը ծերանոցից մի մարդ եկավ մեր տուն և ասաց.

Ես փնտրում եմ դերասան Ջասպր Մաք-Գրեգորին:

Հայրս ասաց.

Ի՞նչ եք կամենում:

Ես ծերանոցից եմ, ասաց երիտասարդը: Մենք խնդրում ենք միստր Մաք-Գրեգորին վերադառնալ մեզ մոտ, որովհետև երկու շաբաթ հետո կազմակերպում ենք մեր ամենամյա ներկայացումը, և մեզ դերասաններ են հարկավոր:

Միստր Մաք-Գրեգորը վեր կացավ հատակից, ուր նա ննջում էր, և ասաց.

Ինչ ասացի՞ք, երիտասարդ:

Իմ անունը Դևիդ Կուպեր է, պատասխանեց երիտասարդը: Ես ծերանոցից եմ: Խնդրում եմ ձեզ վերադառնալ ինձ հետ, որովհետև «1914 թվականի ծերունիների տարօրինակությունները» կոչվող մեր նոր բեմադրության համար մեզ դերասաններ են հարկավոր:

Եվ ահա միստր Մաք-Գրեգորը վեր կացավ ու գնաց այդ երիտասարդի հետ, իսկ հետևյալ օրը հայրս խիստ սովածացավ ու ասաց.

Ջոնի, գնա միստր Կոզակի կրպակը և ուտելու մի բան ճարիր: Դու հո կարողանում ես այդ, Ջոնի: Բեր, ինչ որ հաջողվի:

Նախ պետք է միստր Կոզակին հիսունհինգ սենթ վճարել, ասացի ես:– Առանց փողի նա մեզ մի փշրանք էլ չի տա:

Գնա, գնա, Ջոնի, ասաց հայրս:– Չէ՞ որ դու միշտ էլ կարողանում ես կոտրել այդ հիանալի սլովակ ջենտլմենի համառությունը:

Ես ուղղվեցի դեպի միստր Կոզակի կրպակը և սկսեցի քննարկել չինական հարցը ճիշտ այնտեղից, ուր նախորդ անգամ կանգ էի առել: Ստիպված էի հսկայական ջանքեր գործադրել, որպեսզի դատարկ ձեռքով չվերադառնամ կրպակից, և հագիվ կարողացա մի ծրար թռչնահատիկ ու մի փոքրիկ աման թխկու հյութ պոկել, այնպես որ հայրս ասաց. «Ջոնի, հանկարծ ու այսպիսի ուտելիքը վնասի պառավ լեդիին»: Եվ իսկապես: Առավոտյան լսեցինք, որ տատիկը գեղգեղում է ճիշտ ու ճիշտ դեղձանիկի պես, ու հայրս ասաց.

- Գրողը տանի, ախր ես ինչպե՞ս պիտի մեծ պոեմ գրեմ միայն՝ թոչնահատիկ ուտելով:

.....